

Kameralizmi Anlama Çabası

An Effort To Understand Cameralism

Mehmet AKTEL¹, Uysal KERMAN², Yakup ALTAN³, Ferit GÜVEN⁴

Öz

Alman birliğinin yeniden sağlanması, toprağını terk edenlere ve fakirliğe karşı çözüm bulunması, iktidarın gücünün artırılması, devletin devamlılığının sağlanması ve iktidarın yönetsel ayrıcalıklarının korunması gibi genel amaçlar için sistemli ve gerekçeli bir akademik söyleme duyulan ihtiyaç, Alman topraklarında kameral bilimlerin doğmasına neden olmuştur. Kameral bilimin temel felsefesi, rejimin sürdürülebilirliğidir. Bu felsefenin temel araçları ise askeri güç, teknolojiye dayalı ekonomik gelişme ve iyi yetiştirilmiş insan gücüdür. Devlet, toplumun genel iyiliği için bireyleri sınırlandırma yetkisine sahiptir. Bu devlet biçiminin adı polis devletidir. Akademilerde geliştirilen kameralizm ve polis bilimi, sivil ve ekonomik fayda açısından ayrılmaz ikili olarak, genel fayda adına devletin toplumu kontrol altına alma aracı olarak kullanılmıştır.

Geniş bir etki alanı oluşturan kameralizm ile ilgili yabancı literatürde çok sayıda çalışma yapılmış olmakla birlikte, Türkçe literatürde yeterli düzeyde çalışmanın bulunmaması önemli bir eksikliklerdir. Çalışma bu yönüyle, akademik alan için bir referans niteliği taşımaktadır. Mevcut literatür üzerinden tarihsel boyutuyla incelenen kameralizm, çalışmada betimleyici bir tarzda ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kameralizm, Merkantilizm, Polis bilimi, Kamu yönetimi, Yönetim bilimi.

Abstract

Emerging of cameralism is resulted by the requirement of systematic and justified academic discourse for general aims such as re-achieving of German unity, solving poverty and problems of people who left their lands, increasing power of government, continuation of state, and protection of managerial privileges of the government. Main philosophy of cameralism is sustainability of the regime. Major instruments of this philosophy are military power, economic development based on technology, and well-trained human power. State has authority to restrict individuals for general benefit of society. The name of this state form is police state. Cameralism and police science which were developed in academies were used jointly as a means for state to suppress community for the general benefit in terms of civil and economic benefits.

Notwithstanding that many research have been done in international literature about cameralism which created an intensive field of impact, it is an important deficiency that there is no enough research in Turkish literature. In this respect, this study constitutes a qualification of reference in academic field. In this study, cameralism is examined in historical perspective through existing literature and processed as a descriptive way.

Keywords: Cameralism, Mercantilism, Police Science, Public Administration, Management Science.

¹ Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, mehmetaktel@sdu.edu.tr

² Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, uysalkerman@sdu.edu.tr

³ Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, yakupaltan@sdu.edu.tr

⁴ Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, feritguven@hotmail.com

1. GİRİŞ

Merkantilizmin Alman versiyonu olarak da adlandırılan kameralizm, Otuz Yıl Savaşları sonrası oluşan parçalı iktidar yapısının olumsuzluklarını bertaraf edebilmek için merkezi iktidarın gücünün nasıl arttırılacağı, geliştirileceği, devletin devamlılığının nasıl sağlanacağı ve iktidarın yönetsel ayrıcalığının nasıl korunacağı üzerinde duran bir akademik disiplin ve yönetim uygulamasıdır.

Almanya'nın içinde bulunduğu tarihsel koşullara ve krizlere çözüm üretmek üzere geliştirilen ve Alman devlet pratiğinin anlaşılmasında etkili olan kameralizm, siyaset ve yönetim bilimciler için de öğretici bir niteliğe sahiptir.

Kameralizm, her ne kadar Alman kökenli bir yönetim tekniği olsa da, geniş bir alanı etkisi altına almış, genel bir hükümet tekniği ve teorisi olarak yükselmiştir. Kameralizm, ülkenin güçlenmesi, yönetilmesi ve devletin amaçları için, devlet eliyle yaratılan bir sistemdir. Sistemin esası, ulusal hükümet tarafından sadece paranın kontrolünü değil, ticaret dengesi, korumacı ve düzenleyici yasalar ile toplumun ve devletin dönüşümünü içermektedir.

Türkçe literatür incelendiğinde kameralizmle ilgili bilimsel çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Lisans ve lisansüstü öğrenciler ve araştırmacılar için önemli bir referans teşkil edecek olan bu çalışma, kameralizm tartışmasından ziyade, mevcut literatür üzerinden kameralizmi anlama çabasıdır.

2. KAMERALİZMİN ORTAYA ÇIKIŞI

Otuz Yıl Savaşları sonrasında (1618-1648), üç yüzden fazla küçük ve bağımsız devletçik ortaya çıkmıştır. Bu devletçiklerin her birinin belli bir güç ve bütünlüğe sahip olması ve bağımsız hareket edebilmesi, kral ve kralın meclisini (Reichstag) zayıflatmış ve merkezi otoriteyi aşındırmıştır. İş gücü ve sermaye temelinde birbirleriyle rekabet içerisinde bulunan bu devletçiklerin, krallığa ve krala karşı olmadığı sürece kendi başlarına bir dış ülke ile ittifak anlaşması yapabilme serbestliğine sahip olmaları, Kral'ın dış politikadaki hareket kabiliyetini olumsuz etkilemiştir (Backhaus ve Frank, 2001:79).

Otuz Yıl Savaşları, Almanca konuşulan topraklardaki nüfusu üçte bir oranında azaltarak 21 milyondan 13 milyona düşürmüştür.⁵ Bu süreç Alman topraklarında dağılımlık ve yıkımı beraberinde getirmiştir. Deniz ulaşımı oldukça sınırlı bu devletçiklerde, feodal sistem bir süre daha varlığını devam ettirmiştir. Feodal sistem, ekonomik ve toplumsal dönüşümün önünde bir engel oluşturmuştur (Backhaus ve Wagner, 1987:5). Devleti yönetme bilgisi ve yönetim sanatı olan kameralizmin ortaya çıkışında, 16'ncı yüzyılın feodal güçlerinin ve devletçiklerinin arasındaki güç kavgalarının yıkıcı etkisinden kurtulma çabası yatmaktadır. Bu süreç, dağınık bir durumda olan feodal ve bölgesel güçlerin (Standestaat⁶) merkezi bir otorite etrafında toplanmasını sağlamıştır.

⁵ Nüfus olarak Württemberg 400,000'den 50,000'e, Prag 3 Milyondan 800.000'e, Bohemia 3 milyondan 800,000'e, Augsburg 50,000'den 20,000'e düşmüş; Berlin ve Colmar nüfuslarının yarısını, Chemnitz nüfusunun %80'ini, Magdeburg % 90'ını, Palatinate nüfusunun %90'ından fazlasını bu savaşta kaybetmiştir. Bkz. (Backhaus ve Wagner, 1987:4).

⁶ Standestaat: On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda kentlerin, ticaretin gelişmesi sonucu güçlenmesi ile ortaya çıkan ve iktidarın krallar ve yeni güçlenen kentli tüccarlar arasında paylaşılması şeklindeki toplumsal ve siyasi düzen. Bkz. (Poggi, 2002:53-77)

Almanca konuşulan topraklarda, 16. yüzyıldan itibaren kırsal ekonomik faaliyetler daha geniş alana yayılmaya ve iç ticaret hacmi artmaya başlamıştır. Üretim kapasitesindeki bu artışa bağlı olarak üretim ilişkilerinin karmaşıklaşması, bu alanın merkezi olarak düzene sokulması ihtiyacını ortaya çıkarmış ve bu durum, feodal lordlar yerine merkezi otoritenin yani mutlak monarkın öne çıkmasına neden olmuştur. Diğer taraftan, mutlak yönetimlere özgü bir ekonomi politikası olan merkantilizm, içe dönük yönüyle, yerel düzeyde ekonomiyi düzenleyen feodal ve bölgesel güçlerin etkisini azaltmıştır. Ayrıca feodal lordlar, askeri önemlerini ve özgün siyasal işlevlerini de kaybetme riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Savaş stratejileri ve teknolojilerindeki değişimlere paralel olarak, varlıklarını sürdürmek isteyen devletlerin mutlaka profesyonel bir orduya sahip olması gerekmiştir. Güçlü ve merkezi orduya duyulan gereksinim, feodal lordların da yok olma sürecini başlatmıştır (Poggi, 2002: 71-74).

1648 Westphalia Barışı'ndan sonra Otuz Yıl Savaşları'nın zararlı etkilerinin ortadan kaldırılması, topraklarını terk edenlere ve fakirliğe karşı çözüm bulunması, Almanya'nın kırılgan iç güvenliğinin sağlanması, yargı sisteminin finansmanının oluşturulması ve ordunun yeniden yapılandırılması ana hedef haline gelmiştir (Michalski, 2009:59). Devletin rasyonel yönetilmesi için sistemli ve gerekçeli bir akademik söyleme duyulan ihtiyaç, kameral bilimlerin doğmasına neden olmuştur (Tribe, 2008:527).

Kameralizmin akademik dünyaya girişi, 18. yüzyılda Almanların öncülüğündedir. 1720-1790 yılları arasında Alman, Avusturya ve Baltık üniversitelerinde konuyla ilgili çok sayıda kitap⁷ basılmış, ekonominin modern kurumsal temellerini bulma üzerine teorik düzlemde ekonomik analizler yapılmıştır (Tribe, 2008:525-526). 18. yüzyılda kameralizm Alman üniversitelerinde kürsü olarak kurulmuştur. İlk kez Kral I. Frederick William tarafından 1723 yılında Halle'de⁸, daha sonra da 1727 yılında Frankfurt üniversitelerinde bu kürsülerin ilk örnekleri ortaya çıkmıştır. Kameralizm, önceleri hukuk teknikleri içerisinde yer alırken, 1727 yılından sonra ekonomi politiğin altında gelişim göstermiştir (Backhaus ve Stephen, 2001:84).

18. yüzyılın sonlarında, kameral bilimlere ait kürsüler 36 üniversiteye yayılmış, birçok öğrenci, Prusya üniversitelerinde kameral bilimler alanında eğitim almıştır. Kameralizm, bir yönetim bilimi olarak yayılmıştır. Bu üniversitelerde yetişen kameralistler, kameral bilimin prensiplerini ve uygulamalarını Alman yönetim kademelerinde 18. ve 19. yüzyılın ilk zamanlarına kadar, hem yazında hem de uygulamada göstermişler ve öncülük etmişlerdir (Michalski, 2009:55-56). Johann Heinrich Gottlob von Justi ve Joseph von Sonnenfels kameral bilimi Prusya'dan Avusturya'ya aktarmışlardır (Tribe, 2008:526). Kameral kürsülere çok sayıda öğrenci devam etmesine rağmen, gerçek anlamda kameral akademiler ancak 19. yüzyılda kurulabilmiştir.⁹

Kameralizm, iktidarın gücünün nasıl arttırılacağı, geliştirileceği, devletin devamlılığının nasıl sağlanacağı ve iktidarın yönetsel ayrıcalığının nasıl korunacağı üzerinde durmuştur. Bu anlayış, devletin

⁷ Magdalene Humpert 1520-1850 yılları arasını kapsayan kaynakça araştırmasında kameralizmle ilgili 14,040 başlık ve konu tespit etmiştir. Bkz. (Backhaus ve Wagner, 1987: 3).

⁸ İlk kez Halle Üniversitesi'nde Simon Petrus Gasser atanmıştır. Bkz. (Tribe, 2008:527).

⁹ Halle'deki akademiye 1700-1790 yılları arasında ortalama 988 öğrenci devam etmiştir. Frankfurt'daki akademiye ortalama devam eden öğrenci sayısı 175'tir. 32 ayrı Alman üniversitesinde 1750'deki yıllık ortalama 9000 olan öğrenci sayısı, 1786-1790 arasında ortalama 7494 olmuştur. Aynı dönemlerde Gottingen'deki akademiye yıllık ortalama öğrenci sayısı 625'den 816'ya çıkmış, Jena'da ise 1010'dan 783'e düşmüştür. Bkz. (Tribe, 2008:535-536).

devamlılığı yanında özel sektörün de gelişmesine önem vermiştir (Michalski, 2009:63,65-66). Bu bakış açısı kameralizmin, merkantilizmin Alman versiyonu (Michalski, 2009:60; Backhaus ve Wagner, 2004:8-9) ya da Alman eşdeğeri (Levine, 2007:629) olarak görülmesine neden olmuştur.

3. KAMERALİSTLER

Camera ya da *kammer* kelimesinden gelen kameralist kelimesi, krala ya da prenze danışmanlık yapanların toplandığı oda ya da meclis anlamını taşımaktadır. Kameralistler, akademik danışmanlıklarının yanısıra yönetici olarak da çalışmışlardır. Birçoğu madencilik ve cam işçiliği sektöründe yöneticilik yapmıştır (Backhaus ve Wagner, 2014:7). Düşünce geliştiriciler olarak da tanımlanabilen kameralistler, yerel yöneticilere de danışmanlık yapmışlardır. Sadece akademisyen değil birer girişimci de olan kameralistler, hükümdarın politikalarına rehber olacak yöntemleri belirlemişlerdir. Bu yöntemler, Alman ve Avusturyalı devlet adamları tarafından uygulanmıştır. En etkin kameralistler¹⁰ arasında Osse, Seckendorff, Leibniz, Justi ve Sonnefels sayılmaktadır (Mihalache, 2008:202).

Kameralistler, sadece mali konular ile değil, devletin polis fonksiyonları ile de ilgilenmişlerdir. Toplumun eğitimi ve sağlığı, çevre politikası ve üretimin düzenlenmesi konularına odaklanmışlardır. Sistemik olarak, ekonomik gelişmeyi sağlayacak şekilde polis fonksiyonunun kullanılması hedeflenmiş, insan sermayesi ekonomik gelişmenin ana unsuru olarak kabul edilmiştir (Backhaus ve Stephen, 2001:80).

Kamu maliyesinin ilk akademisyenleri 16. yüzyıl kameralistleridir. Sürekli olarak devletin savaşa hazır tutulması yönünde bilgi üreten (Small, 1909:19-20) kameralistler, kamu maliyesini multidisipliner bir çalışma alanı olarak tasarlamışlardır. İktisat teorisinin bir alt birimi olarak kamu maliyesi, kameralistler tarafından ekonomik, politik, yasal ve yönetsel bir idari yapının içinde bütünün parçası olarak kabul edilmiştir (Backhaus ve Wagner, 2014:6). Bu açıdan yaklaşıldığında kameralistler, ekonomist, politika bilimci, kamu yöneticisi ve hukukçu özelliklerini bir arada taşımışlardır. Onlara göre, bu bilimlerin hepsine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kameralistlerin amacı, refahın yükseltilmesidir. Bunun için iyi koordine edilmiş bir devlet ve kameral yöntemlere ihtiyaç bulunmaktadır (Wagner, 2012:8-9). Kameralistler devletin gelirini artırmak için bütçe yönetimine tedbirler getirmiş, madencilik, tarım, ormancılık ve sanayi alanındaki sorunlarla ilgilenmişlerdir. Toplumun sağlığı ve vatandaşların eğitimini önemsemişlerdir. Polis fonksiyonları ve düzenlemelerini ise kalkınmayı sağlayacak olan faktörler olarak kabul etmişlerdir (Backhaus ve Stephen, 2001:81-82).

Melchior von Osse ve Georg Obrecht gibi öncü kameralistler, zorla toplanan vergilere karşı çıkmışlar, bireysel zenginleşme ve halkın gelirlerinin artırılmasından yana tavır takınmışlardır. Bireysel girişimciliğe destek vererek, fakirliğin azalacağını ve böylece sağlıklı bir toplumun ortaya çıkacağını ileri sürmüşlerdir. Onlara göre, bireyler ve aileler geçimini sağlamanın ötesinde, yatırım yapabilir düzeye

¹⁰ Melchior von Osse (1506/7-1557), Georg Obrecht (1547-1612), Veit Ludwig von Seckendorff (1626 -1692), Johann Joachim Becher (1635-1682), Wilhelm Freyherr von Schröder(-1663), Philipp Wilhelm von Hörnigk (1640-1714), Johann Georg Leib (1670-1727), D. Ephraim Gerhard (1682-1718), Julius Bernhard von Rohr (1688-1742), Gasser, Justus Christoph Dithmar (1677-1737), Georg Heinrich Zincke (1692-1768), Joachim Georg Darjes (1714-1791), Johann Heinrich Gottlob von Justi(1717-1771), Joseph von Sonnenfels (1732-1817). Bkz. (Small, 1909:19).

gelmeli, hastalık ve yaşlılık için para biriktirebilmelidir. Johann Joachim Becher, Philipp Wilhelm von Hörnigk ve Wilhelm von Schröder gibi erken dönem kameralistler ise sağlık düzeyi ve nüfusu artan bir toplumun, ülke zenginliğinin kaynağı olduğunu savunmuşlardır. Bu dönem kameralistlerinden Johann Georg Leib de devletin halkın refahını yükseltme, üretimi artırma ve beslenme standartlarını yükseltme konularına eğilmesini tavsiye etmiştir (Backhaus ve Stephen, 2001:83).

Veith Ludvig von Seckendorf'un ilgi alanı nüfusun çoğaltılmasıdır. Nüfusun çoğaltılması için tarımsal gelişmenin ve küçük endüstrinin desteklenmesi, ihracatın yasaklanması, tefecilik ve tekelciliğin kaldırılması gerektiğini savunmuştur. Seckendorf genel vergilere karşıdır. İhtiyaç duyulduğunda tüketim vergisi gibi dolaylı vergilerden yanadır. Bu tür vergiler fakirlerin zenginlere göre daha fazla vergi ödemesi anlamına gelirken, bu durumu kabul edilebilir kılan, zenginlerin daha fazla para biriktirerek yeni yatırım ve iş alanları oluşturma olasılığıdır. Oluşturulan iş olanakları sayesinde, ticaret ve tarımın gelişmesinin yolu açılmıştır. Seckendorf, tüketimi değil, yatırımı destekleyen vergiden yanadır. Ona göre; evinin geçimini sağlayabilen birisi fakir olarak değerlendirilmezken, ancak kişi hasta ve yaşlı ise desteklenmelidir. Seckendorf'un devlet anlayışında moral değerler, siyasetin bir parçası olarak görülürken, toplumun mutluluğu ile yasal kısıtlamalar birlikte ele alınmaktadır (Backhaus ve Stephen, 2001:83-84).

Johann Heinrich Gottlob von Justi ve Joseph von Sonnenfels dönemlerinde kameralizm mükemmellik ve tamamlanmışlık seviyesine ulaşmış, Justi'nin 1756'da yazdığı *Polizeiwissenschaft (Polis Bilimi Halk Yönetimi)* isimli eseri buna katkı sağlamıştır¹¹. Avusturya İmparatorluğu meclisinde kamu yönetimi ve ekonomi politikası konularında danışmanlık yapan Sonnenfels, Viyana'da 1763'te polis ve kameral bilimleri kurarak, *Principles of Public Administration (Kamu Yönetiminin Prensipleri)* ve *Policy and Finance (Politika ve Finans)* adlı eserlerini 1765'te yayımlamıştır. Sonnenfels, halk sağlığı, hasta ve fakirler, salgın hastalıklardan korunma, tedavi yöntemlerinin düzenlenmesi ve kürtaj yöntemleri gibi konularla ilgilenmiştir. Fizikçi ve kameralist Johann Peter Frank ise Sonnenfels'ten etkilenmiştir. Viyana Hastanesi'ne yönetici olan Frank, halk sağlığı yönetimi sistemini kurmuştur. Ekonomi, sağlık ve halk sağlığı politikaları kameralizmin yayılmasına neden olmuştur (Backhaus ve Stephen, 2001:85).

Almanya'da kameralistler, devlet gelirlerini artırmak ve idareyi sistematize etmek için akılcı ve ölçülebilir yönetim prensipleri ortaya koymuşlardır (Wakefield, 2009:1-3; Weber, 2012:49). Kameralistler, yönetimin etkinliğini sağlama ve kariyer gelişimi araştırmaları için, doğa bilimleri ile ekonomi, politika ve teknolojiyi birleştirmenin faydalı olacağını düşünmüşlerdir. Kameralistler aynı zamanda bir polis devleti oluştururken, kendileri için çıkarlar da elde etmişlerdir. Sistemin içinde yer almaları, kameral akademiye de güvenli hale getirmiştir. Bu durum, erken dönem modern Alman devletinin ayrıcalıklı seçkinleri olarak eleştirilmelerine neden olmuştur (Wakefield, 2009:1-3). Kameralistler, kendi zamanlarının ekonomi bilimini yaratmışlardır. Başarılı uygulamalar ve politikalar belirlemişler, krallara ve prenslere kendilerini inandırmışlardır. Onların öğretileri kamu yönetimi programları ve politikalarının uygulamalarında yer bulmuştur. Kavramsal varsayımları, yurttaşlıkla ve

¹¹ Justi, 1762'de Kralın isteği üzerine Berlin'de devlete ait bir maden işletmesinde baş yönetici olmuş, ancak sahte muhasebecilikle suçlanmış, hakkındaki iddialar kanıtlanamamış, göz bozukluğundan kaynaklanan bir sorundan dolayı hata yapmış olabileceği değerlendirilmiştir. Küstrin'de bir kalede hapsedilmiş ve orada ölmüştür. Bkz. (Backhaus ve Stephen, 2001:84).

şehirlerle ilgili meselelere yaklaşımları sayesinde ekonomi, politika ve kamu yönetimi ilişkisinin temelleri belirlenmiştir (Backhaus ve Wagner, 1987:3).

4. KAMERALİZM MERKANTİLİZM İLİŞKİSİ

Merkantilizm çağı, 14. yüzyıldan liberalizmin yükseldiği 18. yüzyıla kadar geçen zamandır. 17. ve 18. yüzyıllarda özellikle İngiltere’de ve Fransa’da uygulanmıştır. Merkantilizm, İngiltere’de ilk kez külçeçi Malynes hakkında Misseldon tarafından yapılan bir eleştiri olarak ortaya çıkmış, 1776’da Adam Smith’in *Ulusların Zenginliği* kitabının yayımlanmasına kadar sürmüştür. 17. ve 18. yüzyılların problemlerine çözüm bulmak amacıyla ortaya çıkan merkantilizm, Avrupa devletlerinin mutlakiyetçi dönemlerinin ekonomi politikası (Peukert, 2012:93-94) olarak nitelenebilir.

Merkantilist dönemde, çok miktarda altın Avrupa’ya gelmiş, birikim artmış ve ticaret kolonileri genişlemiştir. Bu süreçte Avrupa’da zengin bir tüccar sınıfı ortaya çıkmış, iş imkânlarının artacağı, üretim artışının ülkeyi daha bağımsız yapacağı ve dışa bağımlılığın azalacağı düşüncesi hâkim olmuştur. Avrupa’da artan arzın karşılanabilmesi için üreticiler ve tüccarlara daha fazla özgürlük ortamı yaratılmış, kolonileşme ve bilimsel yenilikler desteklenmiştir.¹²

Merkantilizmde devletçilik, müdahalecilik (Peukert, 2012:116) ve himayecilik (Hançerlioğlu, 1995:308) esastır. Merkantilist dönemde güçlü devlet olabilmenin ölçütleri arasında, üreticileri dünya pazarında rekabet edebilir hale getirme, hammaddeye ulaşma ve kolonileşme, savaş kabiliyetini geliştirme, kamu maliyesini düzenleme ve hızlı bir karar alma mekanizmasına sahip olma (Wallerstein, 2004:136) yer almaktadır. Ulusal ekonomiyi koruma ve sanayi üzerinde odaklanan merkantilist politikalar ulusal zenginliği, devlet kasasındaki altın ve gümüş stokunun çoğalması olarak görmüş, bunun için gerekli mekanizmaları oluşturmuştur. Zengin madenleri ele geçirmek için yapılan sömürgecilik de bu düşüncenin zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ülkenin sanayi ve ticaretini içte ve dışta korumak, merkantilizmin başlıca özelliğidir. Kapalı bir ekonomi düşüncesi, merkantilist görüşün ürünüdür.¹³ Merkantilistler, dış ticarete sıkı himayeciliği, iç ticarete ise tam bir serbestliği savunmuşlardır (Hançerlioğlu, 1995:308). İşçilerden ziyade, devleti ve ayrıcalıklı olanları koruyan merkantilist sistemde, alt tabakanın yönetime katılması söz konusu değildir. Bu sistemde yüksek vergilendirme ve rüşvet yaygın bir hal almıştır (Wagner, 2012:5-6).

Kameralizm ile merkantilizm aslında aynı düşünsel temelleri olan ancak karşılaştıkları şartlar bakımından farklılık gösteren akımlardır. Farklı analitik düşünceler, parametreler ve araştırmalar altında tarihsel ve kurumsal koşullarda değişik kırılmalar göstermişlerdir (Backhaus ve Wagner, 1987:5).

Kameralizm ve merkantilizm arasındaki en önemli fark, bu rejimlerin bulunduğu uluslararası konumla ilişkilidir. Kameralizm ve merkantilizm otoriter politik rejimlerin ürünüdür. Her ikisi de kendi rejimlerine uygun yöntemler geliştirmiştir. Merkantilizm, uluslararası ortamda büyük oyuncular arasında yükselmiştir. İngiltere, Fransa, İspanya ve Hollanda merkantilizmin öncüleridir. Bu güçler merkantilist

¹² Amerika’dan Avrupa’ya gelen altın miktarı 1500-1650 yılları arasında üç kat artmıştır. Bkz. (Peukert, 2012:95-96).

¹³ İngiltere’de ölümlerin yünlü kumaşla kefenlenerek gömülmelemlerini zorunlu kılan yasalar yapılmış, çeşitli gümrük statüleri uygulanmıştır. Nüfusu çok olan memleketlerin, az olan memleketlere üstün olacağı düşüncesi, çocuk düşürmenin yasaklanmasını, evlenmeyi ve çok çocuk yapmayı zorlamayı, göçmen getirmeyi kolaylaştırmayı ve dışarıya çıkışları zorlaştırmayı beraberinde getirmiştir. Bkz. (Hançerlioğlu, 1995:314-315; Osterfeld, 1991:107-114).

politikalarla tüm dünyayı etkileri altına almışlar, güçlerini kullanarak uluslararası ticareti etkilemişlerdir. Kameralizmin uygulandığı yerler ise stratejik konum olarak böyle bir yetenekten yoksundur. Almanya’da, merkantilist rejimden farklı bir oluşum gerçekleşmiştir. Koloniler arası farklı politikaların uygulandığı ve kendi aralarındaki rekabette güçlü olanın ayakta kalabildiği bir ticari yaşamın hüküm sürdüğü ve bu durumun rejimin, krallığın, otoritenin, devletin devamlılığına yönelik bir ilişki yarattığı söylenebilir. Devletin devamlılığı ise askeri kapasitenin güçlendirilmesi, ekonomik gelişmenin sağlanması, teknolojinin geliştirilmesi, beşeri sermayenin iyileştirilmesi, nüfusun artırılması ve eğitilmesi, yatırım ve girişim imkânlarının çoğaltılması ile yeni işletmelerin oluşturulmasını gerekli kılmıştır (Backhaus ve Wagner, 2014:8-9).

Kameralist devlet, merkantilist devletten farklı bir oluşumla yüz yüzedir. Kameralizmin uygulandığı topraklardaki devletçiklerin çokluğu ve aralarındaki hâkimiyet mücadelesi, bu toprakların nasıl yönetileceğini önemli hale getirmiştir. Göçün serbest olduğu bir ortamda kameralistler, irili ufaklı yerel prenslikler arasında rekabetçi ekonomik bir endüstriyel ortam yaratmışlar ve bu anlayış yaklaşık 300 yıl sürmüştür (Wagner, 2012:5-6).

5. KAMERALİZM ve POLİS BİLİMİ

Kameralizmde gelişmiş bir *Polizeiwissenschaft* (polis bilimi) sistemi mevcuttur. Bu sistem, güvenilir standartların oluşturulmasını, yasaların ve kamu güvenliğinin devamlılığını sağlamıştır (Mihalache, 2008:201). *Kameralwissenschaften* (kameral bilim), mutlak monarşik merkezi devletin yönetim bilgisi olarak tanımlanmıştır. Temel felsefe olarak devlet, toplumun genel iyiliği için bireyleri sınırlandırma yetkisine sahiptir. Teknik adıyla bu devlet biçimi, *polis devletidir* (Güler, 2009:36).

Almanya’da ilk kez 16. yüzyılda ortaya çıkan *Polizei* (Polis) terimi, iç düzen ve refahın sürdürülmesi, kılık kıyafetin düzenlenmesi, lüks tüketimin kısıtlanması, dini baskının engellenmesi ve moral dışı davranışların elenmesi anlamlarını taşıyordu. Polis adı altında yönetimin amacı toplum yararına olan uygulamalarda ortaya çıkan engellerin ortadan kaldırılmasıdır. Polis biliminin devlet anlayışı, Alman sosyal yaşamında yeni düzenlemeler getirmiştir. Mutluluk, sosyal refah, moral değerlerin oluşturulmasında polis devleti rol oynamış, eğitim, fakirlikle mücadele ve tıbbi hizmetlerde etkin olmuştur (Michalski, 2009:66-68).

Polis bilimi, devletin toplumu boyunduruk altına alma aracıdır. Üniversitelerde geliştirilen kameralizm ve polis bilimi, sivil ve ekonomik fayda açısından ayrılmaz ikili olarak genel fayda adına geliştirilmişlerdir. Polis, halkın mutluluğunu arzular ve hoşgörüyü sahip olur. Devletin kudreti, bireylerin mutluluğuna eşittir. Polis ekonomik ve verimli bir yaşam için kitleleri yönlendirir. Bu politikayla güvenlik sağlanırken, aynı zamanda halkın mutluluğu da sağlanmış olacaktır. Kamu yararı, polislin güvencesi altındadır. Polis, aslında sosyal yaşamı yapılandırmaktadır. Sosyal mühendislik ile ekonomik rasyonalizasyon eş güdümlü devam etmektedir. Polis, bürokratik kadronun vazgeçilmezi olmuştur. Polis kontrolündeki bu düzen, devletin gücünü oluşturur (Todorov, 2004:9).

Polis biliminde, toplumu sürekli kontrol etme anlayışı bulunmaktadır. Devlet, vatandaşlarının maddi ve ruhsal iyiliğini polis denetimi ile sağlamayı amaçlamaktadır. Sistem, vatandaşların nasıl daha

üretken hale getirilerek zenginleştirilebileceği ve politik hedeflere yönelik nasıl eğitilebileceği üzerinde durmuştur (Mihalache, 2008:202).

Polis bilimi, refahı artırarak, devletin güvenliğini sağlama alma çabasıdır. Kameralizmde polis, devletin hedeflerine yönelik düzenin sağlanması anlamına gelir. Polis, kamu hizmetlerinin uygunluğunu değerlendirip iktidarı yönlendirmekte, sonuçlarını denetlemektedir (Jaschke vd., 2007:31). Polis bilimi ile devletin tüm kurumlarından istatistikî¹⁴ bilgiler toplanarak karşılaştırmalar yapılmıştır. Ulaşılmak istenen amaç, devletin bilimsel ilkelerle geliştirilmesidir.

Kameralizmde polis, kurumsal bir akademik yapı kazanmıştır. Justi ve Sonnenfels, polis bilimini kameral bilimden ayrı bir bilim haline getirmiştir. Justi devletin görevini, zenginliği ve mutluluğu artırmak olarak görmekte, mutluluk konusunu ise itaatle ilişkilendirmektedir. Devlet yasalarla organize edilecek ve bireyler de bu genel mutluluk sistemine tam bir bağla bağlanacaktır. Polis, devlet ile birey arasındaki bağ olarak tanımlanacaktır. Sonnenfels ise polisi, devletin iç güvenliğini sağlayan kurucu ve yönetici bir bilim olarak ele almakta, polis kurumunu ise sistemin diğer parçaları için ekonomik yaşamın korumacılığını ve güvenliğini sağlayan bir kurum olarak görmektedir (Jaschke vd.,2007:31-33).

Kameralizmde polis, din, eğitim ve diğer bilimleri kullanarak iyi ahlaki desteklemiştir. Bu şekilde, yasalarca desteklenen ideal bir eşitlik ortamı yaratılmak istenmiştir. Bireylerin özgürlükleri, toplumun refahı, güvenliği ve kamu yararı ile ilişkilidir. Bu amaçlara ulaşmak için bireylerin devletin yararına dönüştürülmesi gerekir. Bu kapsamda bireylerin özgürlükleri, kamu yararı için kısıtlanabilir (Tribe, 2008:541-544).

6. KAMERALİST DEVLET YAPISI ve YÖNETİM ANLAYIŞI

“Kameralwissenschaft” (kameral bilim) olarak da bilinen kameralizm, “Polizeiwissenschaft” (polis bilim), Handlungswissenschaft (eğitim bilimi) ve Finanzwissenschaft (kamu finansmanı ve ekonomi) olmak üzere üçe ayrılır (Tribe, 2008:525-546).

Kameralizmde, kameralistlerin odak noktası rejimin devamlılığı ve sürdürülebilirliğidir. Rejimin devamlılığı ise, askeri güce, teknolojiye dayalı ekonomik gelişme ile yetişmiş ve çoğalmış insan gücünün yeni girişimler yaratmasına bağlıdır (Backhaus ve Wagner, 2004:5-6). Kralın gücü, askeri güç ve savunma yeteneği ile doğru orantılıdır. İnsan gücünden yoksun olan bir kral, bu gücünü kaybeder. Kalabalık nüfus ile insanların birbirlerine yardımcı olacağı, ticaretin ve ülkenin zenginliğinin artacağı kabul edilir. Ülke sosyal, ruhsal ve yasal bir yer olarak muhafaza edilmelidir. Ekonomik mutluluk; ordunun finansmanı, güvenliğin sağlanması ve adaletin korunması için önemlidir (Tribe, 2008:527-528).

Kameralizmde devletin ekonomiye müdahalesi ve katılımı gereklidir (Backhaus ve Wagner, 2014:3). Devlet bir şirket, bir fabrika olarak değerlendirildiğinden devletin toprakları potansiyel gelir ve zenginlik kaynağı olarak algılanmıştır. Bu sistemde vergi, sermaye azaltıcı ve girişimciliğe zarar verici bir araç olarak düşünüldüğünden vergi toplama ikincil planda değerlendirilmiştir. Devlet, ekonomik sistemde politik araçlarla bir girişimci gibi hareket edeceğinden kendi ihtiyaçlarını kendi girişimleri ile

¹⁴ İstatistik ve tarih biliminin kameralizme ve Alman aydınlanmasına katkısı için. Bkz. (Zande, 2010:411-432).

sağlamalıdır (Backhaus ve Wagner, 2004:6-9). Kameralizmin süreklilik arz eden amacı, sosyal ve ekonomik yaşamı devlet eliyle düzenlemektir (Krakauer, 1992:243-244).

Kameralizm, bir ekonomik doktrin olarak, halkın genel refah ve zenginliği için uygulanan yöntemlerin analizine dayanır (Baloglou, 2012:30). Devletin görevi, vatandaşların güvenliğini ve refahını sağlamak ve yaşamını düzenleyen akıl ve otoriteyi esas almaktır. 18. yüzyılda, yaşam koşullarının üstesinden gelmek, genel zenginlik ve refahın amaç edinilmesi anlamına (Tribe, 2008:533-534) gelen *Oeconomie* kavramı, aynı zamanda kameralistlerce *political economy* anlamında da kullanılmıştır.¹⁵ Bu süreçte yakın ilişki içerisinde olan polis ve devlet birbirini örten kavramlar biçiminde değerlendirilmiştir (Levine, 2007:629).

Kameral sistemde, kaynaklara ulaşımın zor olması, organizasyon maliyetlerinin yatırım alanlarına göre farklılık göstermesine sebep olmuştur. Kameralist devletler tam rekabetçi bir ortam yaratmışlardır. Vatandaşlar bir devletten diğerine en iyi şartlarda yaşam, hizmet ve yatırım yapmak için dolaşım özgürlüğünü elde etmişlerdir. İnsan unsurunun bir bölgeden diğerine serbestçe dolaşabilmesi ile bilgi-iletişim transferi ve yeni üretim teknikleri hızla yayılabilmektedir (Backhaus ve Wagner, 1987:6).

Kameralizmde, devlet egemenliğinin devamına yönelik mümkün olduğunca ayrıntılı istatistikler toplanmış, kurumlar *disipline edilmiş güç kavramı* (ordu, hapishaneler, iş ocakları vb.) etrafında şekillendirilmiştir (Higgins ve Hallström, 2007:689-690).

Polis otoritesi anlamına gelen ayrıntılı düzenlemelerle, bireysel davranışlar, kamu hizmeti, yangına karşı koruma, temizlik ve sağlık işleri, vergilendirme, aile reisliği ve ev kurma gibi günlük yaşamı kuşatan uygulamalar oluşturulmuştur. Kameralizmde vergi gelirlerinin artırılmasından ziyade, kaynakların artırılması yoluna gidilmiştir. Devlet bu süreçte yeniden tanımlanmış, zorunlu faaliyetler belirlenerek, özel sektörün ve kamunun faaliyet alanları yeniden tespit edilmiştir. Ülkenin egemenlik sınırları kendi içinde ve dışında bölgesel olarak iyi tanımlanmış ve polis devleti ile tescillenmiştir (Taki, 2007:43-44).

Kameralizm, modern devletin üretim aracı ve disiplinler arası bir sistemdir. Bu sistemde devlet ekonomisi, devletçilik, polis bilimi, kamu finansmanı ve vergilendirme konularının yanında kimya, mineraloji, madencilik, ormancılık gibi etkin alanlar da vardır. Devletin toprak gelirleri ile madencilik doğrudan ilişkilidir. Madencilik okulları, sadece teknik kurumlar olarak değil, aynı zamanda kameral fikir üretimini ve yayılmasını sağlayan önemli merkezler olarak ortaya çıkmışlardır (Cunha, 2012:4-5).

Kameralist devletin başlıca geliri, devlet arazileri ve işletmelerden elde edilmektedir. Kameral devlet yapısı bir firma biçimindedir. Devlet, toprakları potansiyel zenginlik ve gelir kaynağı olarak görür. Ormanlar, av hayvanları, madenler de aynı kapsamda değerlendirilir. Kamu maliyesi aracı olarak vergilendirmeye karşı olan kameralist yaklaşım, genel eğilim olarak ekonomik düzen içinde devletin girişimci gibi davranan özelliğini yansıtır. Bireylerin de devletin de mülkü vardır. Devlet zorunlu faaliyetlerini finanse etmek için kendi gelirlerini kullanır (Backhaus ve Wagner, 2014:10).

Kameralist düşünce yapısında toplumun refahını ve güvenliğini sağlamak amacıyla doğru adımlar atmak hükümetin öncelikli görevidir. Sivil toplum, düzenli olarak devlet tarafından

¹⁵Oekonomi (Oeconomica) kelimesi, Oikos kelimesinden gelmektedir. Kelimenin tarihsel kökeni ve ekonomi tarihindeki anlamları için: Bkz. (Baloglou, 2012:7-33).

şekillendirilmektedir. Kadın-erkek ilişkileri, yönetici-hizmetli, işveren-işçi, evin reisi ve diğer aile bireyleri arasındaki hiyerarşi bu kapsamda düzenlenmektedir (Bennett vd., 2007:5-6).

Mutlak devlet gücünün akademik bir disiplin altında topluma aşılması biçiminde gelişen kameralizm, kralın otoriter ve bürokratik yönetimine karşı akademik bir duruş sergiler. Bu duruş, eğitilmiş, tecrübeli ve yasal yetkiye kavuşturulmuş yöneticilerle devletin ekonomisinin ve gücünün artırılabilceği biçimindedir (Lynn, 2006: 47-48).

Yöneticiler ekonomik gelişme hedeflerine sadıktırlar. Mevcut sosyal ve ekonomik düzenin gelişimine, tasarrufa ve merkezi devlet yönetiminden kaçınmaya vurgu yapan kameralizm, toplumsal kuralların devlet tarafından düzenlendiği ve devletin zenginlik yaratmada kurumsal yapıları şekillendirdiği bir sistemdir (Lynn, 2006:116, 148).

7. KAMERALİZMDE YASALLIK, MEŞRUIYET ve YARGI

Yasallık, kameral devlette önemlidir. Öncelikle mahkemeler düzenlenerek, devlet daha öngörülebilir hiyerarşik bir sisteme dönüştürülmüştür. Yargının kontrol ve cezalandırma yetkilerinde, yasallık ile hukukun üstünlüğü kavramları getirilmiş, idare mahkemeleri kurulmuştur (Michalski, 2009:75-77).

Kameralizm devletin gücünü, kontrolsüz ve kör bir güç olarak tanımlar. Kameralist akademisyenler, adaletli ve yasal bir devlet yönetiminin nasıl oluşması gerektiğini araştırmışlardır. Kişisel olmayan, sistemli adımlarla yürütülen bir yargı sistemini öngörmüşlerdir. Sistemin ancak yasal kurallarla tanımlandığında etkin olacağını belirtmişlerdir. Kurumlarda formaliteler belirlenir ve kurallar rehber edinilirse hizmetlerin daha faydalı olacağına inanmışlardır. Yargılamada hız ve şeffaflığa vurgu yapan kameralistler, yargı sisteminde temyiz mahkemelerini desteklemişlerdir. Kameralistler etkili ve meşru bir yargı sistemini, keyfi olmayan bir adalet mekanizmasını, hızlı ve öngörülebilir bir yönetim sistemini hedeflemişlerdir (Michalski, 2009: 79, 81-86).

Kameral akademisyenlerce, kralın ve çevresinin aldığı kararlardan dolayı yargılanabilmesi gerekliliği tartışılmış, prosedürlerin işlediği bir devlet yapısı hakim kılınmaya çalışılmıştır. Kameralistler, kendi aralarında yıllarca kameral politikayı eleştirmişler, kimi devleti bir makine olarak yorumlamış, kimi de devleti toplumun yansıması olan bir organizma olarak görmüş; amaçlar, sonuçlar ve “idea”lardan çok uygulamalara yoğunlaşmışlardır (Michalski, 2009:61, 96, 103, 104).

Devlet büyük bir aile, kral ve prens ise birer semboldür. Prens kişiliği devletin çıkarları ile ayrı olabilir. Toplumun refahı, aslında kralın da refahı demektir. İktidarla toplum arasında ekonomik ve mistik bir bağ vardır. Vücudun merkezi bilinci prens, organları da toplumdur. Devlet fonksiyonlarında birer araç olan vatandaşlar, ekonominin iyileştirilmesi ve zenginliğin artırılması hedeflerinin birer parçasıdır. Devlet, ülkenin kaynaklarını ve iş gücünün kapasitesini planlamıştır. Kameral dönem, sosyal tabakalar arasında düzenlemelerin yapıldığı, hayatın bir standarda ulaştırıldığı ve ekonomik fikirlerin düzenlendiği bir süreçtir (Small, 1909:493-500).

8. KAMERALİZMDE BİREY, NÜFUS, EĞİTİM ve SAĞLIK

Kameralist yönetimin odaklandığı temel nokta, rejimin sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Sürdürülebilirlik, askeri kapasitenin yüksek tutulmasını, ekonomik gelişmenin sağlanmasını, sermaye birikimini, insan kaynaklarının geliştirilmesini, yeni teşebbüsler kurulmasını ve yönetim tekniklerinin uygulanması ile nüfus artışını gerekli kılar (Wagner, 2012:6).

Devlet, sürekliliğini sağlayabilmek için iç ve dış her türlü saldırıdan kendisini koruyabilmek amacıyla, kendi gücünü etkileme potansiyeli olan her şeyi kontrolü altına alır. Din, ahlak ve eğitim bireysel alana ait eylemler olmakla birlikte, sürekliliğinin sağlanması adına devletin etki alanı içinde kalmıştır. Bu müdahalenin geri planında, refah içinde bir toplum yaratabilmek için güçlü bir devlet yaratılması inancı bulunmaktadır (Small, 1909:381).

Bu devlet anlayışında insani duygular ve değerler arka planda bırakılırken, yasalara saygı öne çıkarılmıştır. Kralın keyfiliği vardır, ancak hükümet esastır. Toplulukçu bir zihniyet ve toplam fayda esas alınmıştır. Bireysel haklar nihayetinde ikincil plandadır. Vatandaşların ihtiyaçları karşılanırken prenslerin gelirleri arttırılmış, böylece zengin devlet ve prens, devleti korumak için gerekli askeri gücü elinde bulundurabilmiştir (Small, 1909:493-500).

Kameral devlet anlayışında amaca ulaşmak için insanlar, sadece bir araçlardır. Devlet akli, insan doğasında yer alan bireysel haklar ve özgürlükler ile hep çatışma içerisindedir. Bu çatışma devlet uygulamaları üzerinde etkili değildir. Kamusal alan, devlete itaati gerekli kılan bir alandır. Devletin insanı dönüştürebileceği düşüncesi, bu dönemde genel kabul görmüştür. Bu dönüşüm, mekanik fikrin hedefleri doğrultusunda, insanların bürokrasi içerisinde kontrol altına alınarak çalıştırılabilmeleriyle mümkün kılınmıştır (Michalski, 2009:106). Yöneticiler, prensler, bu maksatla nüfus artışını desteklemiş, teknolojik yenilikler ve yeni buluşlar üretmek için etkili yöntemler araştırmışlardır (Backhaus ve Wagner, 2014:9). Nüfusu artan ve eğitilen toplumun, üretime daha çok katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Devletin bilimsel ve teknolojik ilerleme doğrultusunda bir eğitim politikası oluşturması ve nüfus artışına odaklanması gerekliliği vurgulanmıştır. Devletin koruyucu ve eğitici yönüne ağırlık verilirken, nüfus artışı devletin gücü olarak kabul edilmiştir. Eğitim devletin kontrolündedir. Eğitimin şekli, ekonomiye katkı sağlayacak itaatkâr bireylerin yetiştirilmesi yönünde çizilmiştir. Kameral bilimlerden *Handlungswissenschaft (eğitim bilim)* bu amaçla oluşturulmuştur. Devlet vatandaşlarını ve yöneticilerini eğitime görevini üstlenmiştir (Mihalache, 2008: 203- 204).

Bireyler ve toplum üzerindeki polis denetiminin amacı, üretkenlik yeteneğinin geliştirilmesidir. Kameral devlette, geçmişin feodal kimlikleri yıkılmıştır. Kral ya da prens iyi bir yönetici ve aynı zamanda iyiliksever bir despot görünümündedir. Devlet, idealize edilmiş bir fabrika ve kral da işçilerin üst yöneticisi konumundadır. Toplumsal gerilimlerin, birey ve devletin çıkarları arasında bir uyum olduğu varsayılarak çözülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Devletin çıkarı, güvenlik sebebiyle bireysel hakların üzerinde görülmüştür (Mihalache, 2008: 204, 206).

Devlet, sağlık hizmetini genişletmek, devletin rolünü meşrulaştırmak, gücünü ve düzenleyiciliğini kabul ettirmek, doğrudan devlet müdahalesini arttırmak ve meşrulaştırmak için sağlıklı kullanmıştır. Böylece toplumun üretken kapasitesi artırılmaya çalışılmıştır (Weisz, 1986:422). Devletin medikal bir polis gibi toplum sağlığı için bireylere müdahale etmesi, salgın hastalıklardan korunmada

başarılı olmasını sağlamıştır (Carroll, 2002:493). Sağlık hizmetleri, ülkenin kaynaklarını ve nüfusunu, mutluluk ve refah için hizmete sunma amacı taşımıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için yasal düzenlemeler yapılmış ve kontrol edici güç olarak polis kullanılmıştır (Stein, 2011:331-337).

Alınan önlemler, halkın sağlığına odaklanmıştır. Bunlar, toplum sağlığının geliştirilmesi, halkın bilinçlendirilmesi, sosyal yaşamın iyileştirilmesi, çocukların eğitilmesi ve üretim için yetenek kazandırılması, zayıf kişilerin de üretim sürecine katılımının sağlanması, doğumların artırılması, ülke için çekici yeni yerleşim yerleri ve yaşam alanlarının oluşturulması, göçü engelleyecek şekilde insanların toprakları terk etmemesi için özendirilmesi, suç oluşturan davranışlara insancıl cezaların verilmesi, savaştan kaçınılması ve savaşın olumsuz etkilerinin en aza indirilmesine yönelik önlemlerdir. Ayrıca ekonomi ve tarım politikaları, altyapı tedbirleri toplumun her yönden gelişmesini destekleyen unsurlar olarak nitelendirilmiştir (Backhaus ve Stephen, 2001:86). Güçlü devletin sağlıklı topluma eşit olduğu anlayışı, devleti toplum sağlığını, yaşam koşullarını düzenlemeye ve denetlemeye itmiştir (Visser, 2011:20-28).

Sağlık uygulamaları geliştiren ve sağlık bilimini en iyi irdeleyen ve uygulayan isim Justi'dir. Hastalık, yaşlılık ve fakirlik sosyal refahı azaltan etkenler olarak görülmektedir. Justi, sağlık kalitesinin yükseltilmesini ve denetimini hedeflemiştir. Medikal teknolojinin geliştirilmesini önermiştir. Halkın geçim standartlarının ve zenginliğinin artırılmasının gerekliliğini belirtmiştir. Ölüm risklerinin azaltılması için önlemler alınmasını, salgın hastalıklardan korunulmasını ve zor günler için bireylerin tasarrufunu amaçlayan çalışmalar yapmıştır. Toplumun gelişmesi ve büyümesinin, devletin zenginliğini ve gücünü artıracaklarını söyleyen Justi, sivil toplumu, bireyleri, halkı bu hizmetler için en etkin aktörler olarak görmüştür. İnsanın üretim kapasitesini artırdığı gerekçesiyle spor tavsiye edilirken, obezitenin engellenmesi için gerekli tedbirlerin alınması önerilmiştir (Backhaus ve Stephen, 2001:87, 98-102).

9. KAMERALİZMDE EKONOMİ ve VERGİ

1880'lere kadar kameral rejimde devletin gelirlerinin çoğunluğu, merkantilist rejimlerden farklı olarak tarımsal¹⁶ alandan gelmiştir. Ancak, sanayiye yatırım da devam etmiştir. Özellikle 1896-1898 yılları arasında milli gelirin yüzde 30 ile 60'ını sanayi kesimi sağlamıştır. Devlet girişim ve yatırımları, devlet hazinesinin başlıca kaynağıdır. Devletin kendi kendine yeterli olması gerektiği anlayışı, bir şirket gibi yönetilmesini beraberinde getirmiştir. Devlet ticari girişim ve yatırımlarda bulunmuş, gerektiğinde destekleyicisi olmuş, hatta bazı alanlarda bizzat işletmeci olarak yer almıştır (Wagner, 2012:10-12). Gayrimenkuller, madenler, tarım, imalat, krallığa ait sembollerin kullanılmasından elde edilen gelirler ve harçlar, vergiler, borçlanma ve tuğra hakkı denilen senyoraj devletin gelirleri arasında sayılmıştır (Backhaus ve Wagner, 2004:11). Bu süreçte özel sektörün varlığı da kabul görmüştür.

Kameralist politika, toplumsal yaşam için önemli olan malların üretim, satış ve ticaretinde devlete aktif bir rol biçmiştir. İthalata kısıtlamalar getirilirken, üretim desteklenmiş, hammadde ihracı ise yasaklanmıştır. Balıkçılık ve deniz ulaşımı desteklenmiş, kıyı ticareti anlaşmalarla kontrol altına alınmıştır. Kolonilerle ticaret denetimli bir şekilde yürütülürken, kolonilerin tüm ihtiyaçları Avrupa

¹⁶ 1880'de tarımsal girişimlerin devlet gelirleri içerisindeki payı; Fransa'da %1,5, İngiltere'de %3, Rusya'da %3,6, Avusturya Macaristan %3,9 iken Almanya'da , %16,4 olmuştur. Prusya'da ise bu oran, 1805'te %26,7 iken, 1850'de 13,3'e, 1898-99'da ise %3,2'ye düşmüştür. Bkz. (Backhaus ve Wagner, 1987:12-13).

ülkelerinden sağlanmıştır. Kolonilerden yapılan ithalat, doğrudan koloniler eliyle yapılmış, başka ülkelerin aracılığına izin verilmemiştir. Tarımsal üretimin sürdürülebilirliğinin sağlanması genel huzuru desteklerken, düzenin devamlılığının da garantisi olmuştur (Small, 1909:20).

Kameralizmde, kamu finansmanı ve geliri artırmak için vergi, ilk çözüm değil son çaredir. Vergiler ikincil pozisyonadadır. Bireylerin, özel kesimin geliri ile devletin geliri ayrıdır. Devlet kendi fonksiyonları ve ihtiyaçları için kendi gelirini kullanır. Bazı kameralistlere göre vergi sadece askeri harcamalar ve orduyu finanse etmek için toplanmalı, içeride yapılacak bazı harcamalar ise prensin kendi hazinesinden sağlanmalıdır. Devlet, özel kesimi baskı altına alarak değil, kendi yatırımları üzerinden gelir oluşturmalıdır. Kameral sistemde vergi, özel kesimin yatırım kaynaklarını yok etmeye yönelik değildir. Devlet, özel kesim gibi ekonomik alanda bir aktördür. Sivil toplum ve devlet bir arada olmakla birlikte, sivil topluma ve işlevlerine gerektiğinde müdahale edilir. Neyin üretilmesi gerektiğine devlet karar verir. Gelirler önemli olmakla beraber üretime, yatırıma ve girişime daha çok önem verilmiştir (Wagner, 2012:10-15).

Sanayinin gelişmesini engelleyen vergi sistemine karşı çıkmıştır. Bu sistemde vergiler, krala göre değişen değil, sabit olmalıdır. Vergilendirme, ödeyenlere refah sağlıyorsa bir anlam ifade eder. Vergi bireylerin, potansiyel yatırımcıların gelirlerini azaltmamalıdır. Yatırımcılardan düşük oranlarda vergi toplanılması esastır. Vergi kaçırma önleyecek tedbirler de alınmıştır (Backhaus ve Wagner, 1987:9-11).

Kameralistler serbest ticaretten yanadırlar ve tekelleşmeye karşıdırlar. Devleti, tekelleşen piyasalara girmeye yönlendirmişlerdir. Böylece rekabet ortamı yaratarak, fiyatları etkilemişler ve üretimi artırmışlardır. Dış ticaret ve ticaret hukuku bu dönemde gelişmiştir. Devlet düzenleme yaparken, aynı zamanda serbest piyasada bir aktördür ve tek el gibi davranamaz. Sistem, ne devletin ne de dış yatırımcının tekelleşmesine müsaade etmemiştir (Backhaus ve Wagner, 1987:13-15).

10. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Bir ekonomik doktrin olarak kameralizm, halkın genel refah ve zenginliği için uygulanan yöntemlerin analizine dayanır. Devletin görevi, vatandaşların güvenliğini ve refahını sağlamak ve yaşamını düzenleyen akıl ve otoriteyi esas almaktır. Kameralistler, devlet gelirlerini artırmak, idareyi sistematize etmek için akılcı ve ölçülebilir yönetim prensipleri ortaya koymaya çalışmışlardır. Güçlü devletin sağlıklı topluma eşit olduğu bir anlayışın hakim olduğu kameralizmde devlet, toplum sağlığını ve yaşam koşullarını düzenlemekte ve denetlemektedir.

Kameralizmde devletin ekonomiye müdahalesi ve katılımı önemli görülmüştür. Devlet ticari girişim ve yatırımlarda bulunmuş, gerektiğinde destekleyici olmuş, hatta bazı alanlarda bizzat işletmeci olarak yer almıştır. Devlet, bir şirket/fabrika olarak değerlendirildiğinden, sahip olduğu topraklar potansiyel gelir ve zenginlik kaynağı olarak algılanmıştır. Devlet yeniden tanımlanmış, zorunlu faaliyetler belirlenerek, özel sektörün ve kamunun faaliyet alanları yeniden tespit edilmiştir. Bu sistemde vergi, sermaye azaltıcı ve girişimciliğe zarar verici bir araç olarak düşünüldüğünden, vergi toplama ikincil planda değerlendirilmiştir. Bu anlayış, devletin devamlılığı yanında özel sektörün de gelişmesine önem vermiştir. Bu bakış açısı kameralizmin, merkantilizmin Alman versiyonu olarak görülmesine neden olmuştur. Kameralizm ile merkantilizm aynı düşünsel temelleri olan ancak karşılaştıkları şartlar

bakımından farklılık gösteren akımlardır. Merkantilizm felsefesinin ortaya koyduğu; korumacı ekonomi anlayışının geliştirilmesi, devletin güçlendirilmesi, gelirlerin artırılması, nüfus artışının teşvik edilmesi, ticaretin yaygınlaşmasını önleyen engellerin kaldırılması, deniz aşırı ticaretin ve kolonilerin geliştirilmesi gibi temel politikalar ile bunların sağlanması için gerekli olan güçlü ordu ve güçlü merkezi devlet yapısı, kameralizmin de esaslarını teşkil etmiştir.

Yaşanılan dönemin ekonomik ve sosyal koşulları, devletin algılanış biçimini ve uygulanacak politikaları belirlemektedir. Ancak farklı tarihsel süreç içerisinde başarılı olmuş olan politikaların/modellerin evrensel geçerliliğe sahip olduğu yargısı, modern yönetim teorilerine ters düşecektir. Kameralizm, o dönem Almanya'sının sorunlarını çözmeye yönelik pratik çözümler üreten bir yönetim modeli olarak kurgulanmıştır. Belirtilen sebeple kameralizmin bu bakış açısıyla değerlendirilmesi anlamlı olacaktır.

11. KAYNAKÇA

Backhaus, Jürgen - Stephen Frank (2001), "Von Justi (1717-1771): Health as Part of a State's Capital Endowment", *The European Heritage in Economics and the Social Sciences* Vol. VI, (77-105) http://www.dissertations.ub.rug.nl/...backhaus/04_c4.pdf s.79-102, 30.11.2012.

Backhaus, Jürgen G - Wagner, Richard E. (2004), "Society, State, and Public Finance: Setting the Analytical Stage", Chapter 1, General Editors: Jürgen G. Backhaus, Richard E. Wagner, *Handbook of Public Finance*, Boston, Kluwer Academic Publishers, (1-32), <http://mason.gmu.edu/>, 02.12.2012.

Backhaus, Jürgen G - Wagner, Richard E. (1987), "The Cameralists: A Public Choice Perspective", *Public Choice*, Volume 53, Issue 1, (3-20), <http://link.springer.com/>, pp.1-18, 06.12.2012.

Backhaus, Jürgen G - Wagner, Richard E. (2014), "The Continental Tradition in the Theory of Public Finance: An Exercise in Mapping and Recovery", <https://www.yumpu.com/en/document/view/17867828/recovering-a-continental-tradition-in-the-theory-of-public-finance>, (1-38), (25.05.2014)

Baloglou, Christos P. (2012), "The Tradition of Economic Thought in the Mediterranean World from the Ancient Classical Times Through the Hellenistic Times Until the Byzantine Times and Arab-Islamic World", Ed. Jürgen Georg Backhaus, *Handbook of the History of Economic Thought- Insights on the Founders of Modern Economics*, Springer Science+Business Media, LLC, (7-91), <http://digamo.free.fr/backhaus122.pdf>, 12.02.2013.

Bennett, Tony - Dodsworth, Francis - Joyce, Patrick (2007), "Introduction: Liberalisms, Government, Culture", *Cultural Studies* 21(4-5) (525-548), *Institute for Culture & Society Pre-Print Journal Articles*, <http://www.uws.edu.au/>, 28.11.2012.

Carroll, Patrick E. (2002), "Medical Police and the History of Public Health", *Medical History*, 46, (461-494), <http://europepmc.org/articles/>, 25.11.2012.

Claudia, Stein (2011), “The Birth of Biopower in Eighteenth-Century Germany”, *Journals Medical History*, , 55, (331–337). <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3143854/pdf/>, 25.11.2012.

Cunha, Alexandre Mendes (2012) “Manuel Ferreira da Câmara and the Cameralism: Natural Sciences and Economic Ideas in the Portuguese Enlightened Reformism”, XV Seminário sobre a Economia Mineira/Cedeplar-UFMG Diamantina, 28 de agosto a 1º de setembro de 2012. (3), <http://web.cedeplar.ufmg.br/cedeplar/seminarios/>, 28.11.2012.

Güler, Birgül Ayman (2009), *Türkiye'nin Yönetimi –Yapı*, İmge Yayınevi, Ankara.

Hançerlioğlu, Orhan (1995), *Düşünce Tarihi*, Remzi Kitabevi, 6. Basım, İstanbul.

Higgins, Winton - Hallström, Kristina Tamm (2007), “Standardization, Globalization and Rationalities of Government”, *Organization*, Volume 14(5), (685–704), <http://org.sagepub.com>, 27.11.2012.

Jaschke, Hans Gerd - Bjørgo, Tore - Romero, Francisco del Barrio - Kwanten, Cees - Mawby, Robin - Pagon, Milan (2007), “Perspectives of Police Science In Europe”, *Final Report, European Police College (CEPOL)*, (31-33), <https://www.cepol.europa.eu/>, 27.11.2012.

Krakauer, Eric (1992), “On Medicine and Politics”, *The Yale Journal of Biology and Medicine*, 65, (243-249), <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/>, 25.11.2012.

Levine, Noga Morag (2007), “Common Law, Civil Law, and the Administrative State: From Coke to Lochner”, (629), <http://digitalcommons.law.msu.edu/>, 25.11.2012.

Lynn, Laurence E. (2006), “Public Management: Old and New”, Taylor & Francis e-Library, <http://bem.fisip.unsri.ac.id/userfiles/file/Bahan%20Teori%20Pembangunan.pdf>, 09.12.2012.

Michalski, Roger Michael (2009), *Creon's Secretaries: Theories of Bureaucracy and Social Order in 18th and Early 19th Century Prussia*, Doctor of Philosophy, Political Science, in The University of Michigan, <http://deepblue.lib.umich.edu/>, (55-104), 21.11.2012.

Mihalache, Adrian (2008), “Cameralism - Its Relevance for the Knowledge Based Society”, *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Volume 2, Number 2. (201-208), http://mujlt.law.muni.cz/storage/1236037300_sb_15-mihalache.pdf, 14.02.2013.

Osterfeld, David (1991), “Marxism, Capitalism, and Mercantilism”, *The Review of Austrian Economics*, Vol. 5, No. 1, http://mises.org/journals/rae/pdf/rae5_1_5.pdf, s.107-114, 21.11.2012.

Peukert, Helge (2012), “Mercantilism”, Ed., Jürgen Georg Backhaus, “*Handbook of the History of Economic Thought, (Insights on the Founders of Modern Economics)*”, Springer Science+Business Media, LLC, (93-121), <http://digamo.free.fr/backhaus122.pdf>, 11.02.2013.

Poggi, Gianfranco (2002), *Modern Devletin Gelişimi: Sosyolojik Bir Yaklaşım*, Çev: Şule Kut, Binnaz Toprak, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Small, Albion Woodbury (1909), *The Cameralists, The Pioneers of German Social Polity*, Franklin, New York, (1-544), <http://socserv2.mcmaster.ca/~econ/ugcm/3ll3/small/Cameralist.pdf>, 22.11.2012.

Taki,Victor (2007), “Russia on The Danube: Imperial Expansion and Political Reform in Moldavia and Wallachia, 1812-1834”, Ph.D. dissertation, in History, Central European University, (1-392), <http://www.etd.ceu.hu/2007/hphtav01.pdf>, 25.11.2012.

Tribe, Keith (2008), “Cameralism and The Sciences of The State”, Ed. Mark Goldie, Robert Wokler, *The Cambridge History of Eighteenth Century Political Thought*, Cambridge University Press, (525-543), <http://books.google.com.tr/>, 28.11.2012.

Visser, Ernst (2011), *Urban Developments in The Time of Cholera: Vienna 1830-1850*, Master of Arts, Central European University, History Department, Budapest, Hungary, http://www.etd.ceu.hu/2011/visser_ernst.pdf, 28.11.2012.

Wagner, Richard E. (2012), “The Cameralists: Fertile Sources for a New Science of Public Finance”, Chapter 4, Editors: Jürgen Georg Backhaus, *Handbook of the History of Economic Thought* Volume 11, (123-135) <http://mason.gmu.edu/>, 14.02.2013.

Wakefield, Andre (2009), *The Disordered Police State: German Cameralism as Science and Practice*, The University of Chicago Press, <http://books.google.com.tr/>, 28.11.2012.

Wallerstein, Immanuel (2004), *Modern Dünya-Sistemi-2 (Merkantilizm ve Dünya Avrupa Ekonomisinin Güçlendirilmesi, 1600-1750)*, Çev: Latif Boyacı, Bakış Yayınları, İstanbul (2012).

Weber, Andreas (2012), *Hybrid Ambitions: Science, Governance, and Empire in The Career of Caspar G.C. Reinwardt (1773-1854)*, Leiden University Press, <https://openaccess.leidenuniv.nl/>, 28.11.2014.

Weisz, George (1986), “Constructing The Medical Elite in France: The Creation of The Royal Academy of Medicine 1814-20”, *Medical History*, 30: (419-443), <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/>, 25.11.2012.

Zande, Johan van der (2010), “Statistik and History in the German Enlightenment”, *Journal of the History of Ideas*, Volume 71, Number 3, (411-432), <http://content.ebscohost.com/pdf>, 28.11.2012.